

Nacionalisme molecular

TUB D'ASSAIG

Els grups sanguinis i altres característiques tenen una distribució típica en alguns llocs. Els corrents migratoris van esborrant, a poc a poc, algunes particularitats. Però és curiós constatar-ne d'altres que es mantenen.

Així, els grups HLA —pertanyents al sistema immunitari— de la sang poden tenir antígens diferents. Estudiant la

centatge més alt —aproximadament un 25%— de Rh-

Portades a un extrem, dades com aquestes semblarien racistes. Però com a simple constatació i sense cercar cap purisme, serveixen per confirmar processos històrics. No cal dir que hi pot haver molts "abertzales" amb Rh+. I que no cal tenir uns antígens concrets per ser tan català com

població de l'estat francès, es va veure que hi ha antígens que estan molt presents entre la gent de la Catalunya Nord i poc a la resta de l'estat. D'altra banda, la diferència entre els antígens dels Catalans del Nord i els del Principat és molt poca.

Pel que respecta al Rh, el 65% de la població mundial és Rh+, mentre que la resta és Rh-. Això es deu al fet que els gens que donen individus Rh- es va perdre. Tanmateix, al País Basc es dona un per-

qui més.

Però tampoc s'ha de desvirtuar la història. Els bascos han viscut aplegats i gelosos de la seva terra durant segles. I la Catalunya Nord té uns lligams obvis amb la resta dels Països Catalans. En aquests casos, la biologia confirma realitats històriques, per molt que alguns es neguin a reconèixer-les. Les molècules, com es veu, no menteixen. I sobreviuen als atzars de les fronteres.

Xavier Duran

Enginyers, polítics, escriptors, lingüistes

PRESTIGE

Al segle passat, quan un noi destacava en els estudis i no mostrava una inclinació decidida per cap carrera, se'l feia estudiar per a enginyer. Aquesta és l'explicació que dona Enric Freixa al fet que a Catalunya hi hagi tants enginyers que han destacat en altres camps. Tres d'aquests enginyers atípics estan presents en el llibre *Quatre enginyers industrials per a la història* (Associació i Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya-Llar del Llibre, 1990; 199 pàgs.). El quart biogra-

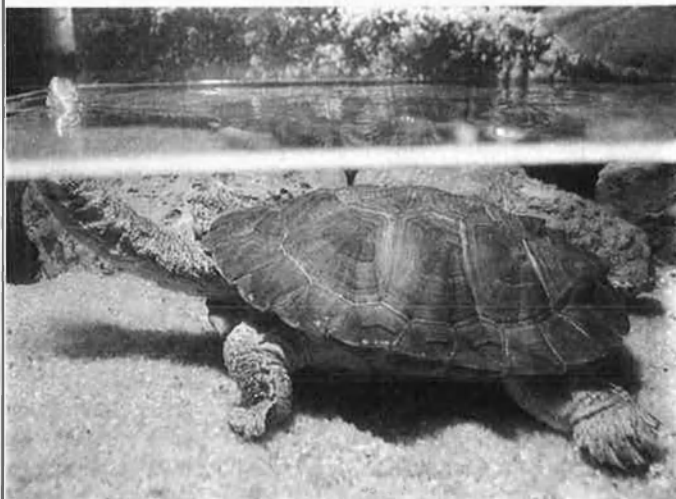
fiat és un enginyer dedicat bàsicament a aquesta tasca. Es tracta de Josep Serrat, del qual parla precisament Enric Freixa. Els altres tres enginyers són noms prou il·lustres en la nostra història. Miquel Coll i Alentorn —un altre enginyer industrial atípic ens acosta a la figura de Carles Pi i Sunyer, polític i escriptor. Joan Vallvé és l'autor del capítol dedicat a Pompeu Fabra, un enginyer a qui devem l'ordenació normativa de la nostra llengua. I Santiago Riera i Tuèbols ens acosta a un altre enginyer-polític:

Mònaco: passeig pels oceans

VIATGE CIENTÍFIC

"El Museu Oceanogràfic de Mònaco sembla un vaixell ancorat damunt la costa amb riqueses extretes de tots els abismes", va dir el Príncep Albert I quan el 1911 va inaugurar aquesta institució. Cinc anys abans aquest estudiós dels mars i oceans havia creat l'Institut

na a 85 metres d'alçada, té en l'aquari una de les seves instal·lacions principals. Més de 4.500 peixos, pertanyents a unes 450 espècies, hi viuen. Provenen de tots els mars i oceans del món i són una mostra de la diversitat de formes i colors que la natura ha creat en el medi aquàtic.

Oceanogràfic, al qual pertany el museu.

El museu és avui una de les atraccions del Principat. Situat a tocar del mar, amb un impressionant far que culmi-

Una bomba situada a 55 metres de profunditat en el mar aporta uns 250.000 litres d'aigua diaris. Però aquestes peixeres no són les úniques coses que es poden veure al

Rafael Campalans, representant del socialisme catalanista.

Aquesta obra, de lectura amena, té doncs el valor d'explicar-nos la vida i obra d'enginyers que tingueren un important paper en altres camps. Cada capítol conté escrits dels biografats. En el cas de Pi i Sunyer hi ha un estudi sobre l'hegemonia peninsular en temps de la Reconquesta, de Fabra es reproduïx una conferència sobre l'obra de la Universitat Autònoma. El capítol sobre Campalans té diversos escrits, força interessants, sobre temes polítics. I de Josep Serrat hi ha un treball il·lustrat sobre la locomotora i el seu present i futur, publicat el 1921.

X.D.

Les agències de notícies, també

POLS D'ESTELS

Pel que es va veient, cada dia són més les publicacions, ràdios i televisions que s'adonen que, per satisfer la necessitat d'informació del públic, necessiten tenir una secció de ciència, tecnologia i medicina ben preparada, i portada endavant per especialistes rigorosos i ben informats, si bé encara no tothom té en compte això

tan senzill. En aquest sentit, EL TEMPS supera de bon tros la mitjana d'informació científica que es dona —és un dir— a altres revistes i/o diaris en català. A més, ha sabut triar la gent escaient. Jo mateix, sense anar més lluny.

Conya a part, el cert és que es detecta en els darrers mesos una clara tendència a valorar com cal la repercussió en els medis de comunicació de tot el que fa referència a ciència, tecnologia i medicina, i, així, les taules rodones, els simposis o les conferències sobre el particular sovintegen arreu dels Països Catalans.

Hi ha, però, un punt que em preocupa. Els diaris, revistes o medis audio-visuals amb un potencial propi poden permetre's disposar de redactors o col·laboradors/entenedors i bons comunicadors de temes

científics. Però al seu costat hi ha tota una munió de medis que s'han de confiar, per omplir aquest buit informatiu, del que reben per agència, via teletip. I, lamentablement, a l'estat, les agències de notícies no solen distingir-se, precisament, per tenir redactors o corresponents especialitzats, de manera que de la mateixa manera expliquen com poden l'últim cop d'estat en un país sud-americà que el descobriment d'un medicament que va bé per guarir el fetge. A vegades, el que arriba a les redaccions fa posar vermell al redactor especialitzat.

Hi ha excepcions, és clar. En aquest sentit pot dir-se que l'agència Efe té, a Barcelona, una bona especialista en temes científic-mèdics. Però aquest exemple és com una flor al desert.

Aquesta llarga reflexió me l'he feta quan un amic epide-miòleg m'ha comunicat que el doctor Donato Torre, italià, i el seu equip, ha pogut establir, sense cap dubte, que un educador especialitzat que treballa en un centre de toxicòmans, en deshabitació a Varese ha quedat contagiats del virus de la sida... en un partit de futbol. Va succeir que ell i un toxicòman sidós van topat involuntàriament, però amb tanta violència que van produir-se sengles ferides amb sortida i barreja de sang. El cas, comprovat científicament, és tan excepcional, però, que ha merescut la seva publicació a *The Lancet* una de les dues bibles mèdiques, juntament amb *The New England Journal of Medicine*.

Millor que el corresponent d'agència de torn no se n'hagi enterat, perquè sinó ja m'imagino el titular de la notícia: "Contrae el sida jugando al futbol".

Josep Català

muscu. A l'entrada hi ha un petit submarí de dues places i una reproducció d'un coet Ariane. Això evidencia els canvis en la manera d'investigar els oceans i el suport que representen els satèl·lits. També hi ha elements tan atractius com un esquelet de balena de 20 metres, la reproducció d'un calamar gegant, de 13'15 metres, a més de models d'animals com l'ós polar o l'elefant marí, així com més de 10.000 espècies de petxines, perles, nacres i

coralls.

L'última novetat és un verdader bosc de corall, en un recipient de 37.000 litres d'aigua. Va ser portat de Djibouti, en la Mar Roja. S'ha creat tot un ecosistema autosuficient, amb tres tones d'organismes marins, de bacteris fins a peixos, que sobreviuen i creixen sense cap aportació exterior. Si l'experiència funciona, potser un dia es podran crear "granges" de l'estimat i maltractat corall.

X.D.